

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.44>

ОСОБЛИВОСТІ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ СУМІЖНИХ ПРАВ

Печерова Н.Г.,
*кандидат юридичних наук, докторантка
Інституту держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України*

Печерова Н.Г. Особливості ліцензійного договору на використання об'єктів суміжних прав.

Дана робота присвячена розгляду особливостей ліцензійного договору на використання об'єктів суміжних прав (виконання, фонограми, відеограми, програми організації мовлення). Ліцензійний договір як форма розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав, визначений як в Цивільному кодексі України, так і в Законі України «Про авторське право і суміжні права». Проте, в Цивільному кодексі України, окрім ліцензійного договору, як форма розпорядження визначена також і ліцензія на використання об'єктів права інтелектуальної власності (об'єктів суміжних прав). Законодавець згідно положень відповідної статті Цивільного кодексу України розглядає дану форму розпорядження і як односторонній правочин, і як складову частину ліцензійного договору.

В даній роботі окрема увага, зокрема і приділяється розгляду даного питання, виходячи із суті одностороннього правочину та правової природи правовідносин у сфері права інтелектуальної власності. Проводиться співставлення сфери використання об'єкту права інтелектуальної власності (об'єкту суміжних прав) із обов'язками, що за загальним правилом покладаються на сторону, яка видала відповідний односторонній правочин. Окрім вище зазначених питань особлива увага приділяється розгляду правової природи об'єктів суміжних прав щодо яких укладаються ліцензійні договори на використання. В результаті проведеного аналізу виявлено, що особливим об'єктом є програма організації мовлення.

Досліджується залежність існування даного об'єкту, зокрема від об'єктів авторського права, які, в тому числі, можуть становити складову частину даного об'єкту. Увага приділяється також суб'єктам суміжних прав, особливо тим суб'єктам, що є первинними та впливу їх правової природи на те, ким вони можуть виступати у ліцензійному договорі на використання об'єктів права інтелектуальної власності (об'єктів суміжних прав). Проводиться дослідження окремих аспектів ліцензійного видавничого договору в контексті необхідності обов'язкового зазначення тиражу, на думку автора статті, а також можливості застосування усної форми договору щодо використання об'єктів суміжних прав у періодичних виданнях. На основі висвітлених питань автором запропоновані відповідні зміни до чинного законодавства України шляхом внесення нових редакцій статей як до профільного Закону, так і Цивільного кодексу України.

Ключові слова: ліцензійний договір, ліцензія, майнові права, виконання, фонограма, відеограма, програма організації мовлення.

Pecherova N.H. Peculiarities of the license agreement for the use of objects of related rights.

This work is devoted to consideration of the features of the license agreement for the use of objects of related rights (performance, phonograms, videograms, broadcasting organization programs). A license agreement as a form of disposal of property rights to objects of intellectual property law, including related rights, is defined both in the Civil Code of Ukraine and in the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights». However, in the Civil Code of Ukraine, in addition to the license agreement, a license for the use of objects of intellectual property rights (objects of related rights) is also defined as a form of disposition. The legislator, in accordance with the provisions of the relevant article of the Civil Code of Ukraine, considers this form of order both as a unilateral transaction and as an integral part of the license agreement.

In this work, special attention, in particular, is given to the consideration of this issue, based on the essence of a unilateral transaction and the legal nature of legal relations in the field of intellectual property law. A comparison is made between the scope of use of the object of intellectual property rights (the object of related rights) and the obligations that, as a general rule, rest on the party that issued the corresponding unilateral deed. In addition to the above-mentioned issues, special attention is paid to the consideration of the legal nature of objects of related rights for which license agreements for use are concluded. As a result of the analysis, it was found that a special object is the broadcasting organization program.

The dependence of the existence of this object, in particular, on the objects of copyright, which, among other things, may constitute a component part of this object, is investigated. Attention is also paid to subjects of related rights, especially those subjects that are primary and the impact of their legal nature on who they can act as in a license agreement for the use of objects of intellectual property rights (objects of related rights). A study of certain aspects of the license publishing agreement is carried out in the context of the need to indicate the circulation, according to the author of the article, as well as the possibility of using the oral form of the agreement regarding the use of objects of related rights in periodicals. Based on the highlighted issues, the author proposed appropriate changes to the current legislation of Ukraine by introducing new revisions of articles to both the relevant Law and the Civil Code of Ukraine.

Key words: license agreement, license, property rights, performance, phonogram, videogram, broadcast organization program.

Постановка проблеми. Згідно ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) «1. Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав. Умови правочинів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав стосовно передання (відчуження) або надання дозволу на використання (ліцензії) щодо майнового права на справедливую винагороду, передбаченого відповідно частиною третьою статті 12, частиною третьою статті 38, частиною третьою статті 39, частиною третьою статті 40 цього Закону, є нікчемними. 2. Правочини щодо розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав вчиняються у письмовій (електронній) формі, крім договору про використання твору в періодичних виданнях (газетах, журналах, електронних засобах масової інформації тощо), які можуть укладатися у усній формі. У договорі щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначаються: 1) відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки); 2) обсяг майнових прав на відповідний об'єкт, що передаються (надаються) за договором; 3) розмір чи спосіб визначення плати (винагороди) або зазначення про безвідплатний характер договору. 3. Умови договорів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав, що обмежують право творця такого об'єкта на створення (здійснення, вироблення) інших об'єктів авторського права або об'єктів суміжних прав, є нікчемними» [1].

Варто зауважити, що положенням Цивільного кодексу України (далі – Кодекс), а саме ч. 1 ст. 1107 «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [2].

Порівнюючи ч. 1 ст. 48 Закону та ч. 1 ст. 1107 Кодексу зазначимо про відсутність зазначення в Кодексі про такі форми розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності як трудовий договір (контракт) в частині умов щодо розподілу майнових прав на служ-

бовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму, публічну ліцензію на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав. Натомість, в профільному Законі в ч. 1 ст. 48 не йдеться про ліцензію як про окрему форму розпоряджання майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності.

У зв'язку із зазначеним вище постає питання про співвідношення ліцензії та ліцензійного договору. Очевидно, що ліцензійний договір є більш ширшим поняттям і на наш погляд, охоплює поняття ліцензії. Ліцензія власне і є тим дозволом на використання певного об'єкту суміжних прав.

Згідно ч. 1 ст. 1108 Кодексу «1. Особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), може надати іншій особі (ліцензіату) дозвіл на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності). Ліцензіат не має права використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією на використання об'єкта права інтелектуальної власності» [2].

Тобто, виходячи із положень законодавства, головною особливістю ліцензії є обмеженість у сфері використання. Але чи доцільно при цьому окремо виділяти ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності як окрему форму розпоряджання майновими правами, в тому числі і майновими правами на об'єкти суміжних прав залишається під питанням. На наш погляд, така доцільність потребує подальшого більш ретельного розгляду.

До того ж, згідно ч. 3 ст. 1109 Кодексу йдеться про наступне «3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір» [2].

Щодо ч. 2 ст. 1108 Кодексу «2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного договору» [2] постає питання чи може виступати ліцензія як односторонній правочин, адже якщо мова йде про видачу окремого документу, очевидно, що законодавець мав на увазі саме односторонній правочин. Що ж собою являє односторонній правочин по своїй суті і чи може ліцензія бути одностороннім правочином?

Згідно ч. 3 ст. 202 Кодексу «Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила. Односторонній правочин може створювати обов'язки для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами» [2].

Таким чином, у зв'язку з зазначеним вище виникає питання щодо співставлення використання об'єкта права інтелектуальної власності (об'єктів суміжних прав) за ліцензією в певній обмеженій сфері із наявністю обов'язків лише для особи, яка його вчинила, за загальним правилом, при цьому не забуваючи, що згідно ч. 4 ст. 202 Кодексу «Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін» [2], а також беручи до уваги, що згідно ч. 3 ст. 1109 Кодексу під сферою використання розуміється конкретні права, що передаються за договором, способи використання зазначеного об'єкту, територія та строк на які видаються права тощо. Також одним із головних питань, що постає є питання про те, чи свідчить обмеженість сфери використання об'єкта права інтелектуальної власності (в тому числі, і об'єктів суміжних прав) про відсутність обов'язків у ліцензіата за загальним правилом? Адже, якщо виходити зі змісту ч. 1 ст. 1108 на ліцензіата покладається обов'язок не використовувати об'єкт права інтелектуальної власності в іншій сфері, ніж визначено ліцензією.

Аналізуючи вище зазначені питання, вбачається внести зміни до Кодексу шляхом запровадження змін до ч. 2 ст. 1108 шляхом виключення можливості оформлення ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності як окремого документу, тобто як окремої форми розпоряджання майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності (об'єкти суміжних прав). Вважаємо, що підґрунтя виключення ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності як окремої форми розпоряджання майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності (об'єкти суміжних прав) зумовлено самою правовою природою правовідносин у сфері права інтелектуальної власності. Так, дійсно правовідносини у сфері права інтелектуальної

власності носять комплексний характер, але при цьому не слід ототожнювати видачу ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності з публічно-правовими відносинами, які мають місце у структурі правовідносини у сфері права інтелектуальної власності адже, при видачі відповідно дозволу, ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності мова аж ні як не йде про його видачу суб'єктом публічно-правових відносин і взаємовідносини між сторонами (ліцензіаром та ліцензіатом) будуються на диспозитивних началах цивільного права.

Також, у зв'язку з викладеним вище вважається за доцільне внести зміни до ч. 1 ст. 1107 Кодексу шляхом виключення ліцензії з переліку форм розпорядження майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і суміжних прав.

Продовжуючи безпосередньо розгляд ліцензійного договору зазначимо, що ліцензійний договір на використання об'єкта суміжних прав є однією із форм розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав як вже було вище зазначено. Переходячи до аналізу ч. 2 ст. 48 Закону зазначимо, що «2. Правочини щодо розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав вчиняються у письмовій (електронній) формі, крім договору про використання твору у періодичних виданнях (газетах, журналах, електронних засобах масової інформації тощо), які можуть укладатися в усній формі» [1]. У зв'язку з цим, постає питання чи можна застосовувати дане положення, в контексті можливості укладання договорів про використання у періодичних виданнях по відношенню до об'єктів суміжних прав? Що ж собою представляють об'єкти суміжних прав та яка їхня правова природа?

Так, згідно ч. 1 ст. 34 Закону «Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма організації мовлення» [1].

Згідно п. 8 ст. 1 Закону під виконанням розуміється «виконання – результат індивідуальної чи колективної діяльності з артистичного представлення музичних, драматичних, літературних, хореографічних або подібних творів, фольклору чи інших художніх образів» [1], п. 13 ст. 1 Закону «відеограма – вироблений (кінцевий) відеозапис виконання або інших зображень (із звуковим супроводом або без нього), крім відеозапису, що використовується у складі аудіовізуального твору» [1], п. 40 ст. 1 Закону «програма організації мовлення – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), інших творів та/або об'єктів суміжних прав, яка має постійну назву і транслюється радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення» [1], п. 62 ст. 1 Закону «фонограма – вироблений (кінцевий) звукозапис виконання або інших звуків, або відображень звуків, крім звукозапису, що використовується у складі аудіовізуального твору» [1].

Беручи до уваги те, що в ч. 2 ст. 48 Закону під періодичними виданнями законодавець має на увазі газети, журнали, електронні засоби масової інформації зазначимо, що згідно п. 9 ст. 1 Закону України «Про медіа» «друковане медіа – медіа, що здійснює поширення інформації у текстовій чи візуальній формі на друкованих носіях, однотипно оформлене, виходить у світ через певні проміжки часу упродовж року – у міру настання відповідного періоду або накопичення матеріалу» [3].

При цьому варто зазначити, що у вище зазначеному Законі «Про медіа» визначення електронного засобу масової інформації відсутнє, але враховуючи попередньо викладену ч. 2 ст. 48 Закону зазначимо, що навряд чи можна вести мову про використання в періодичних виданнях таких об'єктів як виконання, відеограма, фонограма, програма організації мовлення, враховуючи правову природу останніх. Враховуючи викладене, вважається за доцільне вести мову про внесення змін до ч. 2 ст. 48 Закону в контексті можливості укладання по відношенню до об'єктів суміжних прав договорів в усній формі про використання в періодичних виданнях.

Договори на використання відповідних об'єктів авторського права та об'єктів суміжних прав у періодичних виданнях (про особливості щодо об'єктів суміжних прав нами вже було зазначено, так само як і по відношенню щодо можливості укладання даних договорів щодо об'єктів суміжних прав в усній формі) є по суті видавничими договорами. При цьому зазначимо, що згідно ч. 2 ст. 50 Закону «Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограми (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем), здатній задовольнити розумні потреби публіки, є ліцензійним видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважається видавцем» [1]. Тобто, ліцензійний видавничий договір якщо він

стосується об'єктів авторського права може мати на меті як використання відповідних об'єктів в періодичних виданнях (газетах, журналах, електронних засобах масової інформації, так, і виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору (примірників відповідного об'єкту) у кількості (тиражем), здатним задовольнити розумні потреби публіки.

Що ж до об'єктів суміжних прав вважаємо, що ліцензійний видавничий договір стосується лише виготовлення та опублікування примірників зафіксованого або записаного твору.

Аналізуючи положення ч. 2 ст. 50 Закону про яке нами було зазначено вище уваги привертає відсутність зазначення про такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення.

Мета дослідження. Провести дослідження та аналіз ліцензії та ліцензійного договору на використання об'єктів права інтелектуальної власності (об'єктів суміжних прав) як форм розпорядження майновими правами, особливостей ліцензійного договору на використання об'єктів суміжних прав, виходячи з правової природи об'єктів суміжних прав (виконання, фонограми, відеограми, програми організації мовлення), аналіз суб'єктного складу ліцензійного договору.

Стан опрацювання проблематики. Дотичними до поставленого у статті питання займалися такі вчені як Кривошеїна І.В., Старовіт О.М., Смородина А.Є. та інші.

Так, не можна не погодитися з думкою Смородини А.Є. в контексті виникнення у ліцензіата зустрічних обов'язків «На думку автора, ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності є окремим видом договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, оскільки «у ліцензіата виникає зустрічний обов'язок погодитись та дотримуватись умов використання об'єкта права інтелектуальної власності» одночасно із отриманням права використання такого об'єкта» [4, с. 67]

Виклад основного матеріалу. Згідно ч. 1 ст. 50 Закону «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, - інша уповноважена особа. Ліцензіат не має право використовувати об'єкт авторського або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором» [1].

Згідно ч. 1 ст. 34 Закону «1. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма організації мовлення» [1].

Згідно ч. 2 ст. 35 Закону «2. Суб'єктами суміжних прав є: 1) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону; 2) виробник фонограми (первинний суб'єкт суміжних прав на фонограму), спадкоємці (правонаступники) виробника фонограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на фонограму на підставі договору або закону; 3) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону; 4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [1].

Таким чином, ліцензіаром можуть бути як первинні, так і вторинні суб'єкти майнових суміжних прав.

Враховуючи особливості правової природи такого об'єкта як програма організації мовлення вважається, що первинні, так само і вторинні суб'єкти майнових прав на даний об'єкт можуть виступати як в ролі ліцензіара, так і в ролі ліцензіата. Адже, згідно п. 40 ст. 1 Закону «програма організації мовлення – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), інших творів та/або об'єктів суміжних прав, яка має постійну назву і транслюється радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення» [1].

До того ж, особливістю даного об'єкта як можемо бачити із законодавчого визначення є те, що по суті даний об'єкт вміщує в собі інші об'єкти авторського права та/або об'єкти суміжних прав.

Можна вести мову про виділення ознак даного об'єкту, якими є: 1) єдина творча концепція та поєднання нею сукупності передач (телерадіопередач), інших творів та/або об'єктів суміжних

прав; 2) наявність постійної назви і трансляції радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення.

У зв'язку із зазначеною правовою природою даного об'єкту, виникає питання щодо тривалості існування даного об'єкту в тому випадку, якщо майнові права на об'єкти суміжних прав та об'єкти авторського права не були повністю відчужені, а були лише надані в користування за знову ж таки ліцензійним договором. Тобто, тривалість існування даного об'єкту у часі може бути пов'язана із тривалістю майнових прав, що були передані в користування за ліцензійним договором.

Хоча відомо, що за загальним правилом, викладеним в ч. 4 ст. 45 Закону «4. Право інтелектуальної власності на програму організації мовлення є чинними з моменту першої трансляції програми організації мовлення. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на програму організації мовлення спливає через 50 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком першої трансляції програми організації мовлення незалежно від використаних технічних засобів» [1].

Переходячи до аналізу правової природи інших об'єктів суміжних прав зазначимо наступне щодо такого об'єкту як відеограма.

Відповідно до п. 13 ст. 1 Закону «відеограма – вироблений (кінцевий) відеозапис виконання або інших зображень (із звуковим супроводом або без нього), крім відеозапису, що використовується у складі аудіовізуального твору» [1].

Згідно п. 11 ст. 1 Закону «виробник відеограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу та несе відповідальність за вироблення відеограми» [1].

Виходячи із зазначеного вважаємо, що виробник відеограми як первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму може виступати лише як ліцензіат. Враховуючи, що в чинному профільному Законі мова йде про те, що «виробник відеограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу та несе відповідальність за вироблення відеограми» [1] згідно вже зазначеного п. 11 ст. 1 Закону постає питання щодо укладання субліцензійного договору виробником відеограми, якщо це передбачено умовами ліцензійного договору. Вторинні ж суб'єкти майнових прав на даний об'єкт можуть виступати і в ролі ліцензіара.

Щодо такого об'єкту суміжних прав як фонограми зазначимо наступне.

Згідно п. 62 ст. 1 Закону «фонограма – вироблений (кінцевий) звукозапис виконання або інших звуків, або відображень звуків, крім звукозапису, що використовується у складі аудіовізуального твору» [1], відповідно до п. 12 ст. 1 Закону «виробник фонограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу і несе відповідальність за вироблення фонограми» [1].

Виходячи із зазначених вище положень, вже проаналізованої правової природи такого об'єкту суміжних прав як відеограма вважаємо також, що виробник фонограми як первинний суб'єкт майнових прав може виступати також лише як ліцензіат за ліцензійним договором на використання даного об'єкту суміжних прав. Щодо укладання субліцензійного договору, враховуючи, що виробник фонограми є первинним суб'єктом майнових прав на фонограму і що його характерною ознакою є наявність ініціативи вважаємо, що укладання субліцензійного договору викликає питання. При цьому вторинні суб'єкти майнових прав на даний об'єкт можуть виступати і як ліцензіар.

Зауважимо, що під ініціативою із вироблення як відеограми, так і фонограми вважаємо оферту відповідних виробників.

Щодо виконання зазначимо наступне.

Згідно п. 8 ст. 1 Закону «виконання – результат індивідуальної чи колективної діяльності з артистичного представлення музичних, драматичних, літературних, хореографічних або подібних творів, фольклору чи інших художніх образів» [1].

Згідно п. 7 ст. 1 Закону «виконавець – фізична особа (актор, співак, музикант, танцюрист, диригент музичних і музично-драматичних творів або інша фізична особа), яка виконує роль, читає, декламує, співає, грає на музичному інструменті, танцює, інтерпретує, будь-яким іншим способом виконує музичні, драматичні, літературні, хореографічні, інші подібні твори, фольклор або інші художні образи» [1].

Виходячи зі змісту ч. 1 ст. 50 Закону, а також викладеної вище правової природи такого об'єкта суміжних прав як виконання приходимо до висновку, що виконавець може бути і як ліцензіаром, і ліцензіатом за цим видом договору. Ліцензіатом він є, коли отримує право на використання об'єкта авторського права. Вторинні суб'єкти майнових прав на даний об'єкт можуть бути також ліцензіарами.

Варто також звернути увагу на те, що слід розуміти під використанням об'єктів суміжних прав. Так, згідно ч. 1 ст. 38 Закону «Суб'єкт суміжних прав на виконання має право використовувати виконання будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання, виконання іншими особами. Способами використання виконання є, зокрема: 1) публічне сповіщення незафіксованого виконання (прямий ефір); 2) фіксування у фонограмі чи відеограмі; 3) відтворення запису виконання; 4) включення зафіксованого виконання до складу іншого об'єкта авторського права або суміжних прав; 5) розповсюдження примірників запису виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі; 6) здавання в найм чи в позичку примірників запису виконання, зафіксованого у фонограмі, відеограмі, аудіовізуальному творі; 7) інтерактивне надання доступу до зафіксованого виконання; 8) імпорт оригіналу чи примірників запису виконання. Цей перелік не є вичерпним» [1].

Згідно ч. 1 ст. 39 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на фонограму має право на використання фонограми будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання фонограми іншими особами. Способами використання фонограми є, зокрема: 1) відтворення у будь-якій формі і будь-яким способом; 2) включення до аудіовізуального твору, відеограми, іншої фонограми; 3) розповсюдження примірників фонограми; 4) здавання в найм чи позичку примірників фонограми; 5) інтерактивне надання доступу; 6) будь-яка видозміна; 7) публічне сповіщення; 8) імпорт примірників фонограми. Цей перелік не є вичерпним» [1].

Відповідно до ч. 1 ст. 40 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на відеограму має право на використання відеограми будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання відеограми іншими особами. Способами використання відеограми є, зокрема: 1) відтворення у будь-якій формі і будь-яким способом; 2) включення до аудіовізуального твору, відеограми, іншої відеограми; 3) розповсюдження примірників відеограми; 4) здавання в найм чи позичку примірників відеограми; 5) інтерактивне надання доступу; 6) будь-яка видозміна; 7) публічне сповіщення; 8) публічне демонстрування; 9) імпорт примірників відеограми. Цей перелік не є вичерпним [1].

Згідно з ч. 1 ст. 41 Закону «1. Суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення має право на використання програми організації мовлення будь-яким способом (способами) та виключне право дозволяти або забороняти використання програми організації мовлення іншими особами. Способами використання програми організації мовлення є, зокрема: 1) публічне сповіщення; 2) ретрансляція; 3) фіксування; 4) відтворення запису програми організації мовлення; 5) розповсюдження примірників запису програми організації мовлення; 6) публічне демонстрування запису програми організації мовлення; 7) інтерактивне надання доступу. Цей перелік не є вичерпним [1].

Таким чином, використання об'єктів суміжних прав таких, як виконання, фонограма, відеограма, програма організації мовлення за ліцензійним договором здійснюється способами визначеними ч. 1 ст. 38 Закону, ч. 1 ст. 39 Закону, ч. 1 ст. 40 Закону, ч. 1 ст. 41 Закону, при цьому згідно положень профільного законодавства відповідні способи використання не є вичерпними.

Аналізуючи ч. 2 ст. 50 Закону «2. Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограми (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем), здатній задовольнити розумні потреби публіки, є ліцензійним видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважається видавцем» [1] варто звернути увагу щодо «кількості (тиражу), здатного задовольнити розумні потреби публіки».

На наш погляд, у зв'язку із зазначеними розумними потребами публіки виникає питання щодо того як само дані розумні потреби публіки визначаються, ким вони визначаються, чи береться до уваги при цьому часові фактори, а також територія, де буде здійснюватися в майбутньому розповсюдження відповідних примірників, адже згідно абзацу третього ч. 4 ст. 50 Закону «У разі відсутності визначення у ліцензійному договорі строку, на який поширюється дія ліцензійного договору (ліцензії), договір вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк. У такому разі жодна із сторін може в

будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін» [1]. У зв'язку з цим, вважається за доцільне в майбутньому внести зміни до абзацу першого ч. 2 ст. 50 Закону в частині «кількості (тиражу), здатного задовольнити розумні потреби публіки», запропонувавши виклад у наступній редакції «2. Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограми (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем) визначеним ліцензійним договором, є ліцензійним видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважається видавцем».

Додамо, що, на нашу думку, чітка визначеність щодо кількості примірників (тиражу) дозволить врівноважити інтереси суб'єкта майнових суміжних прав на об'єкт суміжних прав та видавця та забезпечити справедливий баланс між ними.

Загалом, аналізуючи положення ст. 50 Закону зазначимо, що особлива увага законодавця приділена ліцензійному видавничому договору згідно положень частини другої.

Звертаючись до положень Кодексу, зазначимо, що згідно ст. 1111 «1. Уповноважені відомстві або творчі спілки можуть затверджувати типові ліцензійні договори. 2. Ліцензійний договір може містити умови, не передбачені типовим ліцензійним договором. Умови ліцензійного договору, укладеного з творцем об'єкта права інтелектуальної власності, що погіршують його становище порівняно з становищем, передбаченим законом або типовим договором, є нікчемними і замінюються умовами, встановленими типовим договором або законом» [2].

Висновки. Розглянувши співвідношення між ліцензією і ліцензійним договором пропонується розглядати ліцензію як складову частину ліцензійного договору та у зв'язку з цим внести зміни до ч. 2 ст. 1108 Кодексу, виклавши наступним чином «Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності є складовою частиною ліцензійного договору».

У зв'язку із зазначеними вище запропонованими змінами пропонується виключити ліцензію з переліку форм розпоряджання майновими правами на об'єкти права інтелектуальної власності (об'єкти суміжних прав) та викласти ч. 1 ст. 1107 Кодексу наступним чином «1. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі: 1) ліцензійного договору на використання об'єктів права інтелектуальної власності; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 4) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності».

Правова природа такого об'єкта суміжних прав як програма організації мовлення є найбільш складною у нашому розумінні, а особливо в контексті, зокрема ліцензійного договору на використання даного об'єкту. В чому зумовлена дана складність? Дана складність зумовлена тим, що по суті даний об'єкт вміщує в собі як об'єкти авторського права, так і об'єкти суміжних прав, і майнові права на такі об'єкти могли бути також передані за ліцензійним договором, а не повністю відчужені. Тобто, незважаючи на зазначений у ч. 4 ст. 45 Закону строк існування даного об'єкту, який обчислюється 50 річним періодом, даний строк залежить від строків укладених ліцензійних договорів на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав.

Окрім вище запропонованих змін, пропонується викласти ч. 2 ст. 48 Закону у наступній редакції «Правочини щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав вчиняються у письмовій (електронній) формі. Правочини щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права про використання твору в періодичних виданнях (газетах, журналах, засобах масової інформації) можуть укладатися в усній формі. У договорі щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначаються: 1) відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки); 2) обсяг майнових прав на відповідний об'єкт, що передаються (надаються) за договором; 3) розмір чи спосіб визначення плати (винагороди) або зазначення про безвідплатний характер договору».

Абзац же перший ч. 2 ст. 50 Закону викласти у наступній редакції «2. Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограми (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем) визначеним ліцензійним договором, є ліцензійним

видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважається видавцем».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
2. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Закон України «Про медіа» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
4. Смородина А.Є. Ліцензійний договір у цивільному праві України : дис. на здобуття доктора філософії: 12.00.03 URL: <http://idpnan.org.ua/files/2021/smorodina-a.e.-litsenziyniy-dogovir-u-tsvilnomu-pravi-ukrayini.pdf>.